مایە پوچی چەپی ئەمریکی … نووسینی: مستەر فیش*

وەرگێڕانی: گۆران عەبدوڵڵا

دادپەروەری ئابوری و سیاسی بۆ هەزاران یان ڕەشپێست و ژنان و کرێکاران نایەتە دی لە چوار چێوەی سیستمی جیهانی سەرمایەداریدا. کۆمپانیا گەورەکانی سەرمایەداری (corporate capitalism) کە لەسەر بنەمای سیاسەتی شوناس و فرەکلتوری و دادپەروەرییەکی ڕەگەزپەرستانە سیاسەتەکانی خۆی دەشارێتەوە، هەرگیز وچان نادات لە فراوانکردنی نایەکسانی کۆمەڵایەتی و بە سەربازیکردنی بێ سنوور و نەهێشتنی ئازادییە مەدەنیەکان و زیادکردنی دامودەزگاکانی چاودێری.

کۆمپانیا گەورەکانی سەرمایەداری قابیل بە ڕیفۆرم نییە، لەگەڵ جەنگێکی بەردەوامی خۆیدا. تا زیاتر لیبراڵیزم بە جێگاو ڕێگای چینایەتی خۆی ئاشنا دەبێت، هەوڵ دەدات لەگەڵ ئەو سیستمە کاربکات کە فەیلەسوفی سیاسی شیڵدن ولین ناوی لێناوە ” تۆتالیتاریزمی ئاوەژو inverted totalitarism- “، ئەوا زیاتر تەنگ بە ژیانی ئێمە هەڵدەچنرێت. ئەگەر هەوڵنەدرێت دامودەزگا حکومەکان گشتی بکرێنەوە کە پێک دێت لە بانقەکان و سەرچاوە سروشتەکان و کارگەکانی چەک دروستکردن، ئەوا بە دڵنیاییەوە قوربانییەکی بەردەوامی ئەم دۆخە دەبین.

کۆمپانیا گەورەکانی سەرمایەداری سەرو نیشتمانین، هیچ دڵسۆزی و لایەنگرییەکی بۆ هیچ دەوڵەت نەتەوەیەک نییە. ئەم سیستمە بەهرەمەندە لە هێزی سەربازی ئەمریکا لە پێناو پاراستنی بەرژەوەندییە ئابورەکانی خۆیدا. لە هەمان کاتدا وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا زەرەرمەند دەبێت و دام و دەزگا دیموکراتەکانی لەبەر یەک هەڵدەوەشێتەوە، وە ڕێگا بە بنەما ئابورەکانی دەدات کە کۆچ بکەن بۆ ئەو شوێنانەی کە کرێکار وەک کۆیلە بەکار دەهێنرێن.

دەبێت بەرەنگار بوونەوە بەرانبەر بەم کەمینە بازرگانە چەتانە لە ئاستێکی نێونەتەوەیدا بێت. دەبێت هاوپەیمانی ساز بکرێت لەگەڵ کرێکارانی سەرتاسەری جیهاندا. دەبێت دژایەتی دامەزراوە لیبراڵەکان بکرێت، بەهەمان شێوە پارتی دیموکرات کە خیانەتە لە

کرێکاران دەکات. ئەم خیانەتکردنە بوو وای لە فاشیستەکانی ئەوروپا و شوێنەکانی تر کرد کە بجوڵێن. دۆناڵد ترامپ هەرگیز هەڵنەدەبژێردرا ئەگەر ئەم خیانەتە نەبوایە. دەبێت بزوتنەوەیەکی جیهانی بەهێز دروستبکەین بۆ ڕوخاندنی کۆمپانیا گەورەکانی سەرمایەداری یان ئەوەتا تۆتالیتاریزمی ئاوەژوو زیاتر گەشەدەکات.

چەپی گومڕا، خۆی خەریککردووە بە شەڕی کەلتوری و سیاسەتی شوناسەوە. تا ئاستێکی زۆر بێئاگایە یان پشتگوێی خستووە ئەولەویەتەکانی سەرمایەداری و خەباتی چینایەتی. تا ئەو کاتەی سەرمایەداری دەسەڵاتدارە، هەموو گۆڕانکاریە کۆمەڵایەتی، ئابوری، سیاسی و فەرهەنگەکان ڕووکەشانە دەبێت.
سەرمایەداری، لەناوەڕۆکی خۆیدا بە دوای بە کاڵاکردنەوەی ئینسانەکان و سروشتەوەیە بۆ وەدەستهێنانی قازانج. هەمیشە لە هەوڵی کەمکردنەوەی تێچوی کرێکاردایە، وە لەناوبردنی هەموو ئەو یاسایانەی کە لە پێناو سودی گشتیدایە. بەڵام لەگەڵ وێرانکردنی پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکاندا، خۆشی دەکەوێت وەکوو هەر مشەخۆرێک کە لەوەوە ژیان دەکات. ئەوەی سەرچاوەی نەهامەتییە، ناتوانێت ئەو پەرێشییەی نێوان خەڵک بە لە ناوبردنی سەرمایەداری لە ناوبەرێت.

“دەیقد نۆرث” سەرۆکی گشتی پارتی سۆشیالیستی یەکسانی لە وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکایە لەو کاتەی لە نیۆرک قسەمان دەکرد پێکەوە وتی: ” ئەم قەیرانە ڕەهەندێکی جیهانی هەیە، ئەم قەیرانە زاڵە بەسەر بەشێکی گرنگی سیاسەتمەدارانی ئەمریکادا. ئەو کاردانەوانەی کە دەیبینین، گۆڕانکاریەکی سەرسوڕهێنەرانەیە لە دەسەڵاتدارێتی وڵاتدا، لە گۆڕانکارەکانی ژیانی سیاسەتمەداراندا، لە خیتابی سیاسی لاواز و خاڵی لە فیکر، ئەمە لە خۆیدا دەربڕی دۆخی ئەیتی دەسەڵاتدارە”.

هەروەها وتی: ” دەتوانین پێشبینی ئەوە بکەین کەوا تەقینەوەیەکی چینایەتی گەورە لە ئەمریکا بە ڕێوەیە. بڕوام وایە ئەم وڵاتە بەرمیلێکە لە بارودی کۆمەڵایەتی، توڕەبونێکی زۆر هەیە لە بارەی بارودۆخی کار و نایەکسانی کۆمەڵایەتییەوە. لەگەڵ ئەوەشدا دەتوانرێت زۆرێک لە پرسیارەکان تێکەڵاو بکرێت، کرێکار لەم وڵاتە بڕوایەکی قوڵی بە مافی دیموکراسییەکان هەیە. ئەمە بە تەواوی ئەو چیرۆکە بە پوچ دەزانین کە پێی وایە کرێکاران ڕەگەزپەرستن. بڕوادەکەم ئەم چیرۆکە لەلایەن پرۆ چەپەکانی چینی ناوەندەوە هێنرابێتەوە کە سەرخۆشن بە سیاسەتی شوناس، ئەمانە بەرژەوەندیان لە پەرت پەرتکردنی خەڵکدایە لە ڕیزە چینایەتییەکەی خۆی لەسەر

بنەمای نەژاد و ڕەگەز و پەسەندکردنی ڕەگەزەک بەسەر ئەوی تردا. ئەم دیدە ناتوانێت چارەسەری کێشە سەرەکەکان بکات.”

دەیڤد نۆرث بە شێوەیەکی درووست ئەوەمان پێدەڵێت کەوا سەرمایەداری بە سروشتی خۆی لە قەیرانێکەوە دەچێت بۆ قەیرانێکی تر، وەهەر ئەمە وا دەکات ئاستەنگەکانی ئەمڕۆمان هاوشێوەی ئەوانەی ڕابردوو بێت.
دەیڤد وتی: ” هەموو پرسیارە بێ وەڵامەکانی سەدەی بیست لە چەشنی دەوڵەت نەتەوە، موڵکیەتی تایبەتی و ئامرازەکانی بەرهەمهێنان و هێزی سەرمایە، هەموو ئەمانە سەرچاوەی شەڕی یەکەم و دووەمی جیهانی بون و ئێستاش ئامادەییان هەیە سەرباری فاشیزمیش.”

هەروەها لەدرێژەی قسەکانیدا وتی: ” ئێمە ژیان لە چوار چێوەی یەک ئابوری جیهانی دەکەین کە پەیوەندییەکی توندو تۆڵی لەگەڵ یەکتردا هەیە، پرۆسەی جیهانگیری بەرهەمهێنان، سیستەمی مالی. چینی دەسەڵاتدار یەک سیاسەتی نێونەتەوەیی هەیە، وە هەر لە ئاستی نێودەوڵاتیشدا خۆیان ڕێکدەخەن. لە بەرانبەریشدا کرێکاران لە ئاستی نیشتمانی خۆیان ڕێکخراو دەکەن، بۆیە بێ توانایە لە وەڵامدانەوە بە [سیاسەتەکانی چینی دەسەڵاتدار] . هەر بۆیە دەکەوێتە پشتیوانیکردن لە بەرنامەگەلێکی نیشتمانی و سەندیکا کرێکارەکانیش دەچنە پشتی ترامپ.”

هەر لە نیۆرک لەگەڵ زانای کۆمەڵناس چارڵز دەربەر قسەم کرد، ئەویش هاوڕای دەیڤد نۆرث بوو.
دەربەر وتی: ” لە ڕاستیدا ئێمە چەپمان نییە، هەر بۆیە لەسەر سەرمایەداری قسەناکەین. چەند جار دەتوانیت بچیتە سەر چەناڵی هەواڵەکانی CNN و گوێت لە گفتووگۆبێت سەبارەت بە سەرمایەداری؟

بیرنی ساندەرز یەک کاری کرد، خۆی وەکو “سۆشیال دیموکراتێک” ناساند. ئەوە لە خۆیدا گۆڕانێکی نەوعی بوو لە وتاردان. دەوڵەت شتێکی تریش هەیە بە جیاواز لە سەرمایەداری با گفتوگۆی لەسەر بکەین.

سەرمایەداری لەگەڵ بەجیهانیبونی خۆیدا زیاتر و زیاتر پەرت پەرتکردن” intersectional” دەگرێتە بەر، بۆیە بۆ ئێمە گرنگە شەڕی ئەم پەرت پەرتکردنە بکەین. لە کۆتایی شەستەکانی سەدەی ڕابردوودا، ئەوکاتانەی فێرخوازێکی سیاسی بووم و ڕەهەندە جیهانەکانی چەپ ڕوو لەسەر بوو، کەچی ئەم ڕەهەندە لە شەستەکان داکەوت.
ژنان هەستیان دەکرد کێشەکانیان چارەسەر نەکراوە و لەلایەن پیاوانی

سپیی و سەرکردە قوتابەکانەوە مامەڵەی خراپیان لەگەڵدا دەکرا. تیمی پڵینگە ڕەشەکان هەستیان دەکرد ئیتر سپێکان لەگەڵیاندا باس لە پێشبڕکێ ناکەن. هەر لایەو ڕێکخراوەی خۆیان پێکهێنا، چونکە چەپ خەسڵەتە جیهانەکەی خۆی لە دەستدا.

چەپ هەڵسوکەوتی لەگەڵ ئەم پەرتەوازەکردنەدا لەچوارچێوەی ئیمپراتۆریەت و عەسکەرتاریەتی ئەمریکاو باڵادەستی سەرمایەداریدا نەدەکرد، بەڵکو وەکوو کێشەو شوناسی گروپێک تەماشای دەکرد. ئەمە بۆ ژنان و ڕەشپێستەکان و هاوڕەگەزەکانیش هەروابوو.
زیانەکانی ئەم پەرت پەرتکردنە مەرگ هێنەرە. لە جیاتی جەختکردنەوە لەسەر مەینەتی زوڵملێکراوان، کەچی چەوساوەکان کۆمەڵ کۆمەڵ لە هەوڵی ئەوەدان نوێنەریان هەبێت لە ناو هەیکەلەکانی “structures سەرمایەداریدا.”

دەربەر لە درێژەی قسەکانیدا نمونەیەکی هێنایەوە: ” لەگەڵەن با ڤێرژنەکەی مۆدێرنتان بۆ نموونە بۆ بێنمەوە “Sheryl Sandberg” سەرۆکی کارگێڕی فەیسبوک، شەپۆلی سێیەمی فیمینیزمی هێنایە دەرەوە. ئەو دەڵێ ” وەرە پێشە ” ئەم سیاسەتکردنە لەسەر شوناس بۆتە زەهر بۆ چەپ. ” وەرە پێشە ” چی دەگەیەنێت”؟ مانای ئەوەیە ژنان وەرنە پێشە و تا ئەوپەڕی توانییتان بڕۆن و وەک ئەو لە کۆمپانیایەکی زەبەلاحدا بەڕێوەبەرایەتی بگرنە دەست و دەوڵەمەندبن. هەرکاتێک فیمینیزم بەو بارە بچێتە پێشەوە، ئەمە لە خۆیدا شەرعیەت دانە بە سیستەمێک کە لە خۆیدا بەدوای قازانج درووستکردنەوەیە. فیمینیستەکان پێشتر بە ئاشکرا سۆشیالیست بوون وەکوو [مارتن لوثر کینگ]، بەڵام هەموو ئەوانە ڕەشبونەوە.

چەپ لە دۆخێکی ناڕەشندایەو کۆمەڵێک شتی هەڵبژێردراو لە هەگبەکەیدایە، ئەمەش زیاتر پەیوەندی بە لایەنی پاکی مۆراڵتییەوە هەیە. تۆ نیگەرانی لە چونە پێشەوەت لەگەڵ سیستەمی مەوجود. پێشبڕکێی ئەوانی تر دەکەیت لەناو هەمان سیستەم. هەموو کەسێک مافی تایبەتی خۆی هەیە، نیگەرانی تۆ بۆ بەشداریکردنەکی دادپەروەرانەیە.
خەڵکی ناو بزوتنەوەکان دەرهاویشتەی هەمان ئەو سیستەمەن کە شەڕی دەکەن، ئێمە هەمومان لە ناو فەرهەنگی سەرمایەداری و تاکگەرایی و خۆپەرستی گەورە بوینە، بۆیە پێت سەیر نەبێ. دەبێت بە ئاگاییەوە بیناسیت و خەباتی لەدژ بکەیت. هەموو کەسێک لەم بارو دۆخەدا گەورە بووە، هەر ئەمەش کاریگەری لەسەر گۆڕینی ستراکچەری چەپ داناوە.

لە بەرانبەریشدا چەپ ڕەخنەیەکی گشتگیرانە لە ئابوری سیاسی سەرمایەداری پێشکەشناکات، تا ڕادەیەکی زۆر ئەمیش خەریکی سیاسەتکردنی شوناسە، زیاتر جەخت دەکاتەوە لەسەر ڕیفۆرم بۆ ڕەش پێستەکان و ژنان و تاد… بەڵام هەرگیز لێکۆڵینەوەیەک ناکات بۆ ئەم کێشانە لە چوار چێوەی سیستمی سەرمایەداری.”
دەربەر بە هامان شێوەی نەرث پێیوایە ئەوە سیاسەتەکانی چەپ بووە ڕێگای بە بزوتنەوە ڕاستەکان و فاشیستەکان لەسەرتاسەری جیهاندا ئاواڵە کردووە، هەر بۆیە کەسایەتییەکی وەکوو ترامپ سەردەکەوێت.

هەروەها وتی: ” ئەو کاتانەی بە سانایی شان دەدەیتە بەر سیاسەتێک بە وەدەستهێنانی پارچە پسکیتێک بە کۆمەڵەکەت، کەواتە تۆ شیکارییە گشتییەکانت لەدەست داوە، تۆ پارچە پارچەی و هیچ پەیوەندی و هاوپشتییەکت لەگەڵ کۆمەڵەکانی تردا نییە. تۆ چوار چێوە گشتییە گەورەکە نابینی. بۆ نموونە وەک هاوڕەگەزبازێک داوا دەکەیت بچیتە ڕیزی سوپاوە، لە ڕاستیدا ئەمە گاڵتەجاڕییە و ڕەوایەتی دانە بە ئیمپراتۆرییەتی ئەمریکا. ئەگەر لە ئەڵمانیایی نازی بژێی، ئەرێ دەڵێی دەمەوێت وەک هاوڕەگەزبازێک لە ڕیزەکانی سوپادا بجەنگم؟”
من ناڵێم دەبێت هەموو سیاسەتێکی شوناس وەلابنرێت، بەڵام دەبێت شوناس لە چوار چێوەی تێگەیشتنێکی ئابوری سیاسی فراواندا مانا وەرگرێت. ئەمەیان فەردراوەتە دوورەوەو هیچ لێکۆڵینەوەیەکی قوڵ پەیدا نابێت سەبارەت بە سەرمایەداری و سەرمایەداری سەربازی. ئەم باسانە وەلانراون بۆیە ترامپ دەتە سەرەوە. ئەم هاتنەی وای کرد شوناسێکی سیاسی بە هێز بدات بە باڵی ڕاست کە خۆی بنیات دەنێت لەسەر نەتەوەپەرستی و عەسکەرتارییەت، ئەوەی کە ئیمپراتۆرییەتی ئەمریکا لەی بەهرەمەندە.”

دەربەر وتی: ” سیاسەتی شوناس تا ڕادەیەکی زۆر وتاری ڕاستەکانە، زیاتریش تیشک دەخاتە سەر خۆڵ و پەیوەستکردنی بە نەتەوەوە لە سەردەمی مۆدێرنەتەدا و ئاوەزانکردنی بە ملیتاریزم. کاتێک چەپ شکست دەنێت لەم سیاسەتە نادیارە کە لە چوار چێوەی خۆیدا دانانرێت. لێرەوە بە ئاسانی لەم دەگمە فەندەمینتاڵییە تێدەگەین. سیاسەتی شوناس لای چەپ وەبەرهێنانەوەیەکی کۆمەڵایەتی خراپتر لە داهاتودا لە کۆی گشتی سیستمەکە درووست دەکات. ئەمە جێگای ترسە.”

پرسیاری کرد: ” چەند لە چەپەکان هەمان ئەو شتانە وەبەر دەنێنەوە کە ئێستا لە کۆمەڵگەدا شەڕیان دەکەین؟”

Apr,2018 21

ژێدەر:

* مستەر فیش بە ناوی “دووایین بۆث”یشەوە دەناسرێتەوە هونەرمەندێکی کاریکاتێریستە و بەبەردەوام بۆ
www.harpers.com و www.truthdig.com
کاردەکات. لە شاری فیڵۆدۆڵفیای بەنسەلڤانیا ژیان دەکات.

سەرچاوە:
[/https://www.truthdig.com/articles/bankruptcy-american-left](https://www.truthdig.com/articles/bankruptcy-american-left/)